

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้เริ่มนำระบบภาษีการค้ามาใช้จัดเก็บครั้งแรกในปี พ.ศ. 2475 โดยในระยะแรกมีลักษณะเป็นภาษีการค้าที่จัดเก็บทุกทอด ตั้งแต่ผู้ผลิตจนถึงระดับผู้ขายปลีก ต่อมาในปี พ.ศ. 2504 ได้มีการปฏิรูปโครงสร้างของภาษีการค้าใหม่โดยกำหนดให้จัดเก็บในระดับผู้ผลิตเพียงทอดเดียว ซึ่งใช้มาจนถึงทุกวันนี้

ปัจจุบันสถานะเศรษฐกิจของประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก เช่น ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศต่อบุคคล (Per capita GDP) ของไทยได้เพิ่มสูงขึ้น คือ ปี พ.ศ. 2504 ประเทศไทยมีผลิตภัณฑ์ในประเทศต่อบุคคลเท่ากับ 2,456 บาท ในปี พ.ศ. 2528 ตัวเลขเพิ่มสูงขึ้นเป็น 20,420 บาท ซึ่งเท่ากับสูงเป็น 8.3 เท่าของผลิตภัณฑ์เมื่อปี พ.ศ. 2504 การผลิตภาคอุตสาหกรรมได้เพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 11 ของผลิตภัณฑ์เบื้องต้น(GDP) ในปี พ.ศ. 2504 เป็นร้อยละ 19.8 ของผลิตภัณฑ์ในประเทศเบื้องต้นในปี พ.ศ. 2528 การเพิ่มขึ้นของฐานการผลิตภาคอุตสาหกรรมภายในประเทศเป็นตัวบ่งชี้ว่า เป็นไปได้และมีความจำเป็นที่ประเทศไทยจะเก็บภาษีส่วนใหญ่จากสินค้าและบริการที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ นอกจากนี้ การพัฒนาประเทศได้เปลี่ยนจากการมุ่งผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า (Import Substitution) มาเป็นการผลิตเพื่อการส่งออก (Export promotion) การมุ่งผลิตเพื่อส่งออกมีความจำเป็นต้องทำให้ต้นทุนต่ำ เพื่อให้ได้สินค้าที่ส่งออกไปขายยังต่างประเทศแข่งขันกับสินค้าที่ผลิตจากประเทศอื่นๆ ได้ วิธีที่ประเทศอุตสาหกรรมใช้ลดต้นทุนในการผลิตคือ การขจัดภาระภาษีที่มีอยู่ในต้นทุนการผลิตออกให้หมด คือ สินค้าที่ส่งออกไปขายยังต่างประเทศจะต้องไม่มีค่าภาษีภายในติดไปกับสินค้าด้วย เพราะเมื่อสินค้าถึงประเทศที่จะจำหน่ายจะถูกเก็บภาษีจากประเทศผู้บริโภค บางประเทศได้ตั้งกำแพงภาษีสำหรับสินค้านำเข้าสูง ทำให้สินค้าที่ส่งไปขายมีราคาสูงขึ้น เป็นอุปสรรคต่อการขยายภาคอุตสาหกรรมเป็นอย่างยิ่ง

อนึ่ง ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกของ GATT (General Agreement on Tariffs and Trade) ทำความตกลงทั่วไปเกี่ยวกับภาษีการค้าและภาษีศุลกากร การที่ประเทศไทยตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิก GATT เป็นมิติใหม่ทางเศรษฐกิจแสดงว่าประเทศไทยมีความตั้งใจที่จะเข้าร่วมในกิจการการค้าระหว่างประเทศอย่างจริงจัง GATT มีข้อกำหนดและกฎเกณฑ์ของภาษีศุลกากร ห้ามการชดเชยภาษีทางตรงแต่ไม่ห้ามการคืนภาษีทางอ้อม จึงทำให้รายได้ของรัฐบาลลดลง ด้วยเหตุจากการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจดังกล่าว มีผลกระทบต่อการจัดเก็บภาษีและทำให้เกิดปัญหาในการจัดเก็บภาษีหลายประการ ที่สำคัญคือ รายได้จากภาษีศุลกากรลดลง เดิมประเทศไทยได้พึ่งพาการจัดเก็บภาษีศุลกากรอยู่มาก สัดส่วนภาษีศุลกากรต่อรายได้ภาษีทั้งหมดสูงถึงร้อยละ 52.2 ในปีพ.ศ. 2504 แต่ลดลงเหลือประมาณ 21.7 ในปี พ.ศ. 2529 การที่ภาษีศุลกากรของไทยมีรายได้น้อยลง เพราะ

ประเทศไทยได้เปลี่ยนนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจจากการมุ่งผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้ามาเป็นการผลิตเพื่อการส่งออกเป็นหลัก จากนโยบายนี้ทำให้รายได้จากภาษีศุลกากรลดลง การจัดระบบศุลกากรให้เอื้ออำนวยต่อการส่งออกโดยลดหรือยกเลิกภาษีส่งออก นอกจากนี้ยังมีความจำเป็นที่จะต้องจัดให้ภาษีศุลกากรมีลักษณะกีดกันการนำเข้าลดลงด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดข้ออ้างของต่างประเทศในการกีดกันการค้าของไทย ด้วยเหตุเหล่านี้ รายได้จากภาษีการค้าจึงมีแนวโน้มลดลง คือ รายได้จากภาษีการค้าร้อยละ 11.3 ของภาษีทั้งหมดในปี พ.ศ. 2504 เป็นร้อยละ 22.9 ในปี พ.ศ. 2514 และร้อยละ 23.8 ในปี พ.ศ. 2519 เป็นปีที่รายได้จากภาษีการค้าสูงสุด หลังจากนั้นปี พ.ศ. 2519 เป็นต้นมา รายได้จากภาษีการค้าก็เริ่มลดลงเป็นลำดับจนเหลือร้อยละ 19.7 ของภาษีทั้งหมดในปี พ.ศ. 2529 การลดลงของภาษีการค้าเป็นสัญญาณว่า รัฐบาลไม่สามารถจะพึ่งพิงแหล่งรายได้นี้อีกต่อไป ภาษีการค้าซึ่งรับใช้ประเทศชาติมากกว่า 20 ปี ขาดสมรรถภาพไม่สามารถจะก่อให้เกิดรายได้ให้กับรัฐอีกต่อไปแล้ว จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขใหม่ ทั้งนี้เพราะกระแสการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดทางภาษีอากรของโลกได้หักเหออกไปจากการเก็บภาษีเงินได้ เพื่อเป็นการกระจายรายได้อันเป็นวัตถุประสงค์ในการกระตุ้นเศรษฐกิจ และเพิ่มแรงจูงใจในการทำงาน โดยลดอัตราภาษีเงินได้ที่เก็บจากบุคคลธรรมดาแล้วหันกลับไปพึ่งพิงภาษีทางอ้อมมากขึ้น รัฐบาลได้ลดอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลมาหลายครั้ง และมีแนวโน้มว่าจะลดลงอีกในอนาคต

สภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปเหล่านี้ มีผลกระทบให้ระบบภาษีอากรของไทยมีความไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านการเป็นแหล่งรายได้ของรัฐและการเป็นเครื่องมือเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศ ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงระบบภาษีอากรของไทยให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในส่วนของระบบภาษีทางอ้อมที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ต้องมีการปฏิรูปให้เหมาะสมกับสภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน รวมทั้งเป็นการรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นในอนาคตต่อไปด้วย จากการศึกษาและวิจัยที่ผ่านการพิจารณาโดยคณะกรรมการของรัฐแล้วอย่างละเอียดรอบคอบ จึงเห็นพ้องต้องกันว่าสมควรยกเลิกระบบภาษีการค้าในปัจจุบัน และนำเอาหลักการของภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้แทน

กระทรวงการคลังได้ตัดสินใจแน่นอนที่จะนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้จัดเก็บแทนภาษีการค้าจุดประสงค์เพื่อให้ระบบภาษีที่นำมาใช้มีความสมบูรณ์ และสามารถเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างเต็มที่ โครงสร้างของภาษีมูลค่าเพิ่มเหมาะสำหรับประเทศไทยตลอดจนประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนดังต่อไปนี้

1. ภาษีมูลค่าเพิ่มไม่ทำให้เกิดภาษีซ้อน ทั้งนี้เพราะฐานภาษีเป็นมูลค่าที่เพิ่มขึ้น ไม่ใช่มูลค่าทั้งหมดหรือราคาขาย รายรับรวมดังเช่นภาษีการค้า เมื่อไม่มีการเสียภาษีซ้อน ต้นทุนการผลิตที่สูงเกินควรเพราะภาระภาษีซ้ำซ้อนจะถูกขจัดออกไป
2. ผลการใช้อัตราเดียวของภาษีมูลค่าเพิ่ม มีส่วนทำให้การบิดเบือนการจัดสรรทรัพยากรอันเกิดจากภาษีการค้าหลายอัตราถูกขจัดออกไป นอกจากนั้นภาษีมูลค่าเพิ่มยังมีความเป็นกลาง

ระหว่างรูปแบบธุรกิจ คือ ไม่ว่าจะเป็นการขยายธุรกิจออกไปในแนวตั้งหรือแนวนานก็จะมีผลทางภาษีอย่างเดียวกัน เพราะฐานภาษีคือ มูลค่าที่เพิ่มขึ้นไม่มีการนับซ้ำ การขจัดความลำเอียงในการจัดรูปธุรกิจออกไป นับเป็นการส่งเสริมการผลิต เพราะทำให้ธุรกิจเลือกจัดรูปองค์การที่มีประสิทธิภาพได้ ทำให้การสร้างความชำนาญเฉพาะด้านเกิดขึ้น

3. ภาษีมูลค่าเพิ่มไม่เป็นอุปสรรคต่อการส่งออก เพราะระบบภาษีมูลค่าเพิ่มที่ใช้กับสินค้าส่งออกมีอัตราเป็นศูนย์ ทำให้สินค้าส่งออกปลอดจากภาษีทางอ้อมของไทย ถ้ามีภาษีติดฝังในสินค้าส่งออกก็ได้รับคืนทั้งหมด ซึ่งเป็นการทำให้การแข่งขันของสินค้าไทยมีโอกาสมากขึ้น ด้วยเหตุผลเหล่านี้เท่ากับเป็นการสนับสนุนหรือส่งเสริมการส่งออกนั่นเอง

4. ภาษีมูลค่าเพิ่มมีโครงสร้างที่ง่าย สะดวกต่อการทำความเข้าใจและปฏิบัติ เพราะภาษีมูลค่าเพิ่มมีอัตราเดียว ใช้ได้กับสินค้าทุกชนิด และในการคำนวณภาษียกหักจำนวนภาษีที่จะต้องเสียได้ง่าย โดยเอาภาษีขายลบด้วยภาษีซื้อ และกฎหมายก็ไม่ซับซ้อน

5. ภาษีมูลค่าเพิ่มเอื้ออำนวยต่อการลงทุน เพราะเป็นระบบภาษีแบบผู้บริโภค คือ มีการให้เครดิตภาษีขายในส่วนที่เกี่ยวกับการลงทุน เช่น เครื่องจักร ได้ทันที โดยถือว่าสินค้าประเภททุนเป็นสินค้าที่ใช้สิ้นเปลืองเหมือนกัน การกำหนดให้เครดิตอย่างนี้มีผลให้ผู้เสียภาษีได้รับเงินคืนทันทีในงวดที่มีการซื้อสินค้าประเภททุนมาใช้

6. การหลีกเลี่ยงภาษีทำได้ยาก และประโยชน์จากการหนีภาษีน้อยลง เพราะในระบบภาษีมูลค่าเพิ่มนั้น ถ้ามีผู้หลีกเลี่ยงภาษีผู้เสียภาษีจะเสียประโยชน์ของตนเอง เนื่องจากไม่ได้รับเครดิตภาษี อีกอย่างคือผู้เสียภาษีแต่ละรายมีผลประโยชน์ขัดกัน คือ การหนีภาษีของคนหนึ่งจะทำให้อีกคนหนึ่งต้องเสียภาษีสูงขึ้น จึงเกิดการควบคุมกันเองเพราะต่างฝ่ายก็ต้องรักษาผลประโยชน์ของตน นอกจากนี้ประโยชน์จากการเสียภาษีนี้น้อยลง ผู้เสียภาษีแต่ละรายจะเสียภาษีเฉพาะส่วนที่เป็นภาษีมูลค่าเพิ่มของตนเท่านั้น ไม่ใช่จากราคาทั้งหมดของสินค้าทำให้แรงจูงใจที่จะหนีมีน้อยลง

7. ภาษีมูลค่าเพิ่มอำนาจรายได้ให้รัฐบาลมากขึ้น เนื่องจากการหลีกเลี่ยงภาษีทำได้ยาก นอกจากนี้การชำระภาษีตามระบบยังได้รับประโยชน์มากกว่า ทำให้ผู้เสียภาษีเต็มใจเสียภาษี ดังนั้นการจัดเก็บภาษีย่อมได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยมากขึ้น

8. ความร่วมมือในการเสียภาษีจะมีมากขึ้น เพราะการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มไม่เพียงแต่รัฐจะเก็บภาษีฝ่ายเดียว ผู้มีหน้าที่เสียภาษียังมีโอกาสได้รับคืนจากรัฐด้วย เช่น ผู้ส่งออก เป็นต้น คือ แทนที่จะเสียภาษีแต่อย่างเดียว กลับได้รับเงินคืนภาษีจากรัฐ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับผู้เสียภาษียิ่งมีลักษณะเป็นธุรกิจที่มีขอบเขตและวินัยมากขึ้น เมื่อผู้เสียภาษีได้รับความเป็นธรรมความร่วมมือก็จะเกิดขึ้น

9. ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มจะช่วยสร้างวินัยในการเสียภาษี ทำให้เกิดสังคมที่เป็นธรรม มีผลถึงภาษีอากรประเภทอื่น ๆ ด้วย

อย่างไรก็ดี แม้ว่าภาษีมูลค่าเพิ่มจะมีข้อดีหลายประการที่กล่าวมาข้างต้น แต่ขณะเดียวกันก็มีข้อด้อยบางประการซึ่งไม่ควรมองข้ามเช่นเดียวกัน คือ

1. ภาษีมูลค่าเพิ่มจะไม่เอื้ออำนวยต่อธุรกิจที่ใช้แรงงานมาก (Labour intensive) เพราะธุรกิจที่มีการใช้แรงงานมากจะถูกเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มมากกว่าธุรกิจที่ใช้ทุนมาก (Capital intensive) เนื่องจากค่าจ้างแรงงานคือส่วนหนึ่งในมูลค่าเพิ่มของธุรกิจ ทำให้ไม่เอื้อต่อการจ้างแรงงานในการผลิต

2. การให้การยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มกับธุรกิจ แม้ว่าจะมีผลเหมือนกับการยกเว้นภาษีการค้า คือ ธุรกิจที่ได้รับยกเว้นจะไม่ต้องเสียภาษีจากการขายสินค้าหรือบริการ แต่ไม่สามารถขอเครดิตภาษีซื้อได้ ทำให้ต้องรับภาระภาษีซื้อ นอกจากนี้ ธุรกิจที่ได้รับยกเว้นภาษียังไม่สามารถออกใบกำกับภาษี ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการขายสินค้าหรือบริการ เพราะธุรกิจที่ซื้อสินค้าหรือบริการจากธุรกิจที่ได้รับยกเว้นภาษีจะไม่สามารถเครดิตภาษีซื้อได้ด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าภาษีมูลค่าเพิ่มจะมีข้อด้อยบางประการ แต่ข้อดีของภาษีมูลค่าเพิ่มโดยเฉพาะการขจัดความซ้ำซ้อน การเอื้ออำนวยต่อการผลิต การลงทุนและการส่งออก ทำให้หลายประเทศนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้จัดเก็บในรูปของภาษีการขายทั่วไป การเปลี่ยนแปลงของระบบภาษีโดยการนำระบบใหม่มาใช้จัดเก็บ ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ผลกระทบต่อระดับราคาสินค้า ประสิทธิภาพในการผลิต การบริโภค การลงทุน การค้าระหว่างประเทศ และการกระจายรายได้

จากความเป็นมาของการนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ นั้น เท่าที่ผ่านมาเป็นเวลา 5 ปี ผู้วิจัยมักจะได้รับฟังข้อวิจารณ์จากผู้ประกอบการค้า หรือแม้แต่ผู้บริโภคที่ยังรับสภาพของการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ไม่ทันอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในช่วงปีแรกๆ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีจากร้อยละ 7 เป็นร้อยละ 10 เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2540 จึงนับเป็นจุดที่น่าสนใจที่จะได้วิจัยเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงต่างๆ เพื่อให้ทราบปัญหาระหว่างผู้จัดเก็บภาษีและผู้ถูกเก็บภาษีให้ได้รับประโยชน์สูงสุด ทั้ง 2 ฝ่าย ขณะเดียวกันก็เพื่อจะได้ปรับไปถึงหลักการ การจัดเก็บภาษีที่ดีโดยทั่วไปที่ต้องยึดหลักความถูกต้องแม่นยำ ความเสมอภาคหรือความเป็นธรรมในการเสียภาษี และความสามารถในการเสียภาษีอีกด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาถึงผลกระทบจากการนำระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ ทั้งในด้านของผู้ประกอบการค้าและผู้บริโภค
- 2) เพื่อศึกษาถึงปัญหาโครงสร้างของระบบภาษีมูลค่าเพิ่มในทัศนะของผู้ประกอบการค้าและผู้บริโภค

- 3) เพื่อศึกษาปัญหาของหลักการและวิธีการปฏิบัติในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม ที่มีผลต่อผู้ประกอบการและผู้บริโภค

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทราบถึงผลกระทบของภาษีมูลค่าเพิ่ม ในทัศนะของผู้ประกอบการและผู้บริโภค
- 2) ทราบถึงแนวทางในการปรับปรุงโครงสร้างภาษีมูลค่าเพิ่มในระดับภูมิภาคและประเทศชาติ
- 3) ทราบถึงหลักการ และวิธีการปฏิบัติในระบบภาษีมูลค่าเพิ่มที่ดีและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในระดับภูมิภาคและประเทศชาติ
- 4) ทราบถึงแนวทางในการวางแผนเพื่อเตรียมรับมือกับผลกระทบต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น จากการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม

1.4 ขอบเขตของการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นปัญหาที่เกิดจากกลุ่มเป้าหมายสองกลุ่มด้วยกัน คือ กลุ่มแรก ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการค้าหรือผู้ผลิต และกลุ่มที่สอง ได้แก่ กลุ่มผู้บริโภค ซึ่งมีกลุ่มประชากรตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการค้าจำนวน 86 ตัวอย่างและผู้บริโภคจำนวน 361 ตัวอย่าง โดยให้กระจายไปในเขตอำเภอเมือง และอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น นอกจากนี้การวิจัยยังยึดหลักของการวิจัยเอกสารและรูปแบบการวิจัยภาคสนาม โดยการออกแบบสอบถามผู้ประกอบการค้า และผู้บริโภค

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

1.5.1 ตัวแปร (Variable)

1) ตัวแปรอิสระ (Independent variable) ได้แก่ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคหรือขัดขวางต่อการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล ซึ่งสามารถแยกได้ 2 ลักษณะ คือ

1.1) ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบที่เกิดจากผู้เสียภาษี ได้แก่

- 1) ความรู้ความเข้าใจของผู้เสียภาษี
- 2) ความสะดวกของผู้เสียภาษี
- 3) การไม่เห็นความสำคัญหรือประโยชน์ของการเสียภาษี
- 4) ความรู้สึกไม่เป็นธรรมต่อการเสียภาษี

1.2) ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบที่เกิดจากหรือถูกกำหนดโดยนโยบายของรัฐ ได้แก่

- 1) อัตราภาษี

- 2) ลักษณะการประเมินรายได้หรือรายรับเพื่อการเสียภาษี
- 3) การบริหารงานการจัดเก็บภาษี
- 4) โครงสร้างภาษีหรือฐานภาษี

2) ตัวแปรตาม (Dependent variable) ได้แก่ ผลที่เกิดจากการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนี้

- 2.1) ผลต่อรายรับของผู้ประกอบการค้า
- 2.2) ผลต่อระดับราคาสินค้า
- 2.3) การผลักภาระภาษีของผู้ประกอบการค้า
- 2.4) ผลต่อระบบการจัดเก็บภาษี
- 2.5) ผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษี

1.5.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1) ผู้ประกอบการ

- 1.1) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นหรือตามระดับชั้น โดยแบ่งออกเป็น ผู้ผลิต ผู้ส่งออก ผู้ขายส่ง ผู้ขายปลีกและผู้ให้บริการ
- 1.2) สุ่มตัวอย่างจากประชากรแต่ละกลุ่มย่อยเข้ามาเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การสุ่มตามระดับชั้นอย่างไม่เป็นสัดส่วน (Non-proportional Stratified Random Sampling) คือ ใช้หลักเหตุผลและความเหมาะสมบางประการ โดยคำนึงถึงการให้กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนที่เหมาะสมและครอบคลุมคุณลักษณะของประชากรอย่างครบถ้วนมากที่สุด
- 1.3) ขนาดตัวอย่างทั้งหมด 86 ราย

2) ผู้บริโภค

- 2.1) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster or Order Sampling) โดยใช้อำเภอเป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม และเลือกอำเภอมา 2 อำเภอ คือ อำเภอเมือง และอำเภอบ้านไผ่
- 2.2) การสุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอ จะใช้สัดส่วนของจำนวนครัวเรือนเป็นเกณฑ์ โดยอำเภอเมืองมี 84,927 ครัวเรือน และอำเภอบ้านไผ่มี 22,458 ครัวเรือน มีสัดส่วน 4 : 1 ดังนั้นจำนวนตัวอย่างในเขตอำเภอเมือง เท่ากับ 320 ครัวเรือน และจำนวนตัวอย่างในเขตอำเภอบ้านไผ่ เท่ากับ 80 ครัวเรือน
- 2.3) ขนาดตัวอย่างทั้งหมด 361 ราย

1.5.3 การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ลักษณะการรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็นกรรวบรวมข้อมูลภาคสนามหรือข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ในข้อมูลปฐมภูมิจะประกอบด้วยข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ ผู้ประกอบการค้าและผู้บริโภคในเขตนั้น ในการวิเคราะห์ข้อมูลจะแสดงออกในรูปค่าเฉลี่ยร้อยละ (Mean) ขณะเดียวกันการทดสอบความสัมพันธ์ทางทัศนคติของผู้ตอบข้อสอบถาม ทั้งผู้ประกอบการค้าหรือผู้ผลิตและผู้บริโภค จะใช้สถิติ (Chi-square test หรือเรียกว่า Test of independence) เป็นการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพื่อพิจารณาว่าตัวแปรต่างๆ ที่สนใจมีความสัมพันธ์กันอย่างอิสระหรือไม่ การวิเคราะห์จะวิเคราะห์บนข้อสมมติฐานว่าตัวแปรระดับต่างๆ มีความเป็นอิสระกันหมด และข้อสมมติฐานนี้สามารถแยกออกเป็น

- 1) ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มที่นำมาใช้ในประเทศไทย มีความสอดคล้องกับหลักภาษีอากรที่ดี และสามารถแก้ปัญหาของระบบภาษีการค้าที่ใช้อยู่เดิมได้
- 2) ภาษีมูลค่าเพิ่มที่เก็บจากผู้ประกอบการค้าในอัตราสูงเกินไปจะมีผลทำให้
 - 2.1) ไม่เกิดความสมัครใจในการเสียภาษี
 - 2.2) เกิดการหลีกเลี่ยงภาษีขึ้นในระบบ
 - 2.3) การผลักภาระภาษีให้กับผู้บริโภคเพิ่มขึ้น
 - 2.4) รายได้จากการเก็บภาษีการค้าและภาษีเงินได้ของผู้ประกอบการค้าลดลง
- 3) ผู้ประกอบการในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น เห็นด้วยกับการใช้ภาษีมูลค่าเพิ่ม
- 4) ผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในจังหวัดขอนแก่น เห็นด้วยกับการใช้ภาษีมูลค่าเพิ่ม

1.6 นิยามศัพท์

- 1) รายได้ที่แท้จริง หมายถึง สัดส่วนระหว่างรายได้ที่เป็นตัวเงินต่อระดับราคาสินค้า
- 2) ผู้ประกอบการ ในที่นี้หมายความถึง ผู้ประกอบการที่ได้จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม หรือได้จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มชั่วคราว
- 3) ไบกำกับภาษี หมายความว่ารวมถึง ไบกำกับภาษีอย่างย่อ ไบเพิ่มหนี้ ไบลดหนี้ ไบเสร็จรับเงินที่ทางราชการออกให้ในการขายทอดตลาด หรือขายโดยวิธีอื่น และไบเสร็จรับเงินของกรมสรรพากร กรมศุลกากร หรือกรมสรรพสามิต ทั้งนี้เฉพาะส่วนที่เป็นภาษีมูลค่าเพิ่ม